

เรื่องเรื่อง เรื่อง รย

ชยสารโร ภิกขุ

เรื่องเรื่องเรื่องรอย

ชยสาโร ภิกขุ

พิมพ์แจกเป็นธรรมบรรณาการด้วยศรัทธาของญาติโยม
หากท่านไม่ได้ใช้ประโยชน์จากหนังสือนี้แล้ว โปรดมอบให้กับผู้อื่นที่จะได้ใช้
จะเป็นบุญเป็นกุศลอย่างยิ่ง

เรื่องเรื่อง เรื่องโรย

ชยสาโร ภิกขุ

ธรรมเทศนาแสดง ณ มูลนิธิมาयाโคตมี วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๖

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามคัดลอก ตัดตอน หรือนำไปพิมพ์จำหน่าย

หากท่านใดประสงค์จะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน โปรดติดต่อ

มูลนิธิปัญญาประทีป หรือ โรงเรียนทอสี

๑๐๒๓/๔๗ ซอยปรีดีพินมยงค์ ๔๑ สุขุมวิท ๗๑ เขตวัฒนา กทม. ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๗๑๓-๓๖๗๔

www.thawasischool.com, www.panyaprateep.org

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ถอดไฟล์เสียง กীরติ นาคประสิทธิ์

ตรวจทานต้นฉบับ ศรีวรา อีสสระ

ภาพปก นิรนาม

ศิลปกรรม ปริญญา ปฐวินทรานนท์

จัดทำโดย มูลนิธิปัญญาประทีป

ดำเนินการพิมพ์ บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด

โทรศัพท์ ๐-๒๘๐๐-๒๒๘๒

เรื่องเรื่องเรื่องไร

เอาตามขอเปรียบเทียบศาสนาพุทธกับศาสนาอื่น โดยถือหลักว่าศาสนาที่เกิดขึ้นในตะวันออกกลาง เช่น ศาสนายิว ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ซึ่งศาสนาเหล่านั้น ถึงแม้ว่าไม่ค่อยจะถูกกัน บางทีก็ยังมีรบราฆ่าฟันกัน แต่โดยสรุปแล้วถือได้ว่าเป็นศาสนาตระกูลเดียวกัน ซึ่งเราอาจจะเรียกได้ว่าเป็น **Belief System** หรือเป็นระบบความเชื่อผู้ที่นับถือศาสนาเหล่านั้นจะมองศาสนาว่าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ จุดเด่นของศาสนาเหล่านั้นอยู่ที่ศรัทธา เน้นที่ศรัทธา เมื่อมีการเน้นที่ศรัทธา สิ่งที่เป็นศัตรูที่ทุกคนกลัว ไม่อยากให้มีเลย ก็คือความสงสัย ทำให้ต้องคอยระวังและรังเกียจสิ่งหรือบุคคลที่ชวนสงสัยในคำสอนที่ตนนับถือ

ส่วนศาสนาพุทธเป็นศาสนาคนละตระกูล คนละประเภท คนละพันธุ์ ศาสนาพุทธเป็น **Education system** หรือ ระบบการศึกษาเป็นระบบการศึกษาที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดที่เคยปรากฏอยู่ในโลก และคุณธรรมหลักของศาสนาที่อยู่ในตระกูลนี้คือ **ปัญญา** ในศาสนาพุทธเราไม่รังเกียจความสงสัย แต่ถือว่าเป็นบทเรียน เราฝึกให้รู้เท่าทันความสงสัยด้วยปัญญา

เมื่อพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นทางปัญญา ไม่เน้นทางศรัทธา หมายความว่าศรัทธาไม่สำคัญอย่างนั้นหรือ นั่นก็ไม่ใช่ หากคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไม่ได้มีไว้เพื่อเชื่อ แต่มีไว้เพื่อใช้ คำสอนของพระพุทธองค์เปรียบเหมือนเครื่องมือที่เราควรจะต้องใช้ในการศึกษา เพื่อพัฒนาตน ศรัทธาก็มีบทบาทสำคัญเหมือนกัน โดยมีเงื่อนไขว่าศรัทธาต้องมีปัญญาคอยกำกับอยู่เสมอ **ศรัทธาที่ขาดปัญญาย่อมล่อแหลมต่ออันตราย ๒ รูปแบบ** หนึ่ง คือ ความมกมาย และ สอง คือ ความคลั่งในคำสอน

ในโลกปัจจุบันทุกวันนี้ บางคนทำความชั่วโดยอ้างศาสนา ถือว่าทำด้วยศรัทธา เพื่อศาสนา คงไม่บาป ทางพุทธศาสนาถือว่า

ถ้ามีเจตนาจะเบียดเบียน ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม เจตนาจะเบียดเบียนนั้นแหละคือตัวบาป **บาปอยู่ที่เจตนา** เหตุผลก็เป็นแค่ตัวตัดสินว่า **บาปมาก** หรือ **บาปน้อย** ศรัทธาในทางพระพุทธศาสนาของเรามีเครื่องวัดเครื่องตัดสินว่า จะ**ถูกต้อง** หรือ **ไม่ถูกต้อง** อยู่ที่การกระทำ เราถือการกระทำเป็นใหญ่ พระพุทธองค์จึงตรัสเรียกพระธรรมวินัยของพระองค์ว่าเป็นศาสนาประเภท **วิริยวาท** เป็นศาสนาที่ถือวิริยะ ถือความเพียร หรือการกระทำเป็นใหญ่

ศรัทธาของชาวพุทธ คือ ศรัทธาความเชื่อมั่นในการตรัสรู้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกว่า **ตถาคตโพธิสัตถา** แต่ความเชื่อเช่นนี้ไม่ใช่เชื่อแล้วจบ เพราะความเชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ก็คือความเชื่อในการตรัสรู้ของมนุษย์คนหนึ่ง เพราะก่อนจะตรัสรู้ พระโพธิสัตว์ยังเป็นคน ถึงจะเป็นผู้มีบุญบารมีอย่างยิ่งก็จริง แต่ก็ยังเป็นมนุษย์ธรรมดาอยู่ เจ้าชายสิทธัตถะได้บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณในฐานะเป็นมนุษย์คนหนึ่ง และในขณะที่นั้นได้พิสูจน์ถึงศักยภาพของมนุษย์ที่จะบรรลุธรรมด้วยความพากเพียรพยายามของตน

เจ้าชายสิทธัตถะจึงบรรลุในฐานะเป็นผู้แทนของมนุษย์
ดังนั้นความเชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คือความเชื่อ
ในศักยภาพของมนุษย์ที่จะตรัสรู้ธรรม

ความเชื่อข้อที่สำคัญที่สุดก็คือ เมื่อพวกเราทั้งหลาย
เป็นมนุษย์ เราทุกคนย่อมมีศักยภาพในการบรรลุธรรม ไม่ว่า
เราจะเป็นชาวตะวันตก ชาวตะวันออก ผู้ชาย หรือ ผู้หญิง เมื่อ
เกิดเป็นมนุษย์แล้ว ถือว่ามีคุณสมบัติพร้อมที่จะบรรลุธรรม
ฉะนั้น จากความเชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า สติปัญญา
จะนำไปสู่ความเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ที่จะตรัสรู้ และขั้น
สุดท้าย นำไปสู่ความเชื่อในศักยภาพของตนเองที่จะบรรลุธรรม
หรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ เชื่อว่า

ข้าพเจ้าสามารถละบาปทั้งปวงได้

ข้าพเจ้าสามารถทำกุศลธรรมให้ถึงพร้อมได้

ข้าพเจ้าสามารถชำระจิตใจของตนให้ขาวสะอาดได้

ทำได้ ควรทำ ต้องทำ ไม่ทำไม่ได้ ดังนั้น ศรัทธาของเรา

ไม่ใช่ศรัทธาในสิ่งที่เกิดขึ้น ๒,๖๐๐ ปีที่แล้วหรือศรัทธาใน
สิ่งที่ไม่มีทางพิสูจน์ได้ แต่เป็นศรัทธาว่า ข้าพเจ้าละบาบได้
และควรจะละ ถ้าเชื่ออย่างนั้นแล้ว แต่ไม่พยายามละบาบ
เรียกว่า ศรัทธาปลอม ศรัทธาไม่แท้ ถ้าเรารู้ว่าเราเป็นชาว
พุทธด้วยการละบาบ เป็นชาวพุทธด้วยการบำเพ็ญกุศล เป็น
ชาวพุทธด้วยการชำระจิตใจของตน แต่ไม่มีความพยายาม
เลยในการละบาบ บำเพ็ญกุศล ชำระจิตใจของตน สมควร
หรือที่จะถือว่าเป็นพุทธมามกะ หรือพุทธศาสนิกชน

พระพุทธศาสนาไม่ได้อยู่ที่ไหน พุทธศาสนาไม่ได้อยู่
ที่วัดวาอาราม พุทธศาสนาไม่ได้อยู่ในตู้พระไตรปิฎก พุทธ
ศาสนาไม่ได้อยู่ที่สถาบันสงฆ์อย่างเดียว พุทธศาสนาอยู่ที่กาย
อยู่ที่วาจา อยู่ที่ใจของชาวพุทธทุกคน เราทุกคนมีส่วน และ
มีสิทธิ์ในการสืบต่ออายุของพระพุทธศาสนา

พระสงฆ์มีหน้าที่สำคัญหลายอย่างในสังคมพุทธ
ข้อสำคัญข้อหนึ่งคือ ต้องเป็นตัวอย่าง เป็นตัวอย่างในการ
สำรวมระวัง เป็นผู้พิสูจน์โดยวิถีชีวิต ว่าชีวิตเราถึงจะมีสิ่ง

อำนวยความสะดวกไม่มาก เรายังมีความสุขได้ ถ้าพระเรา
อยู่อย่างเรียบง่าย คำสอนเรื่องความสำรวม เรื่องความ
ประหยัด ย่อมมีน้ำหนักแต่ถ้าพระเราสะดวกสบายเกินไป
ไปไหนก็นั่งเครื่องบินส่วนตัว แต่สอนเรื่องความสันโดษ
คำสอนก็คงไม่เข้าหูญาติโยม

ตอนที่อาตมาไปอยู่วัดป่านานาชาติแรกๆ เมื่อ ๓๕ ปีที่แล้ว
ตอนนั้นยังไม่มีไฟฟ้า สำหรับชาวตะวันตกอย่างอาตมาก่อนข้างจะ
ซีร้อน ช่วงเดือนเมษา พฤษภาคม ทรมาณพอสมควร ศาลาก็มุงด้วย
สังกะสีเวลานั่งสมาธิเป็นหม้ออยู่ในศาลา นี่สุดทรมาณ เหงื่อโชกจิ๋ว
พอเหงื่อไหลยุ้งก็มา เรามีแต่ปลอบใจตัวเองว่า ความอดทน คือ
เครื่องเผากิเลสอย่างยิ่ง

ช่วงนั้นเจ้าหน้าที่การไฟฟ้าก็มากรบท่านเจ้าอาวาสว่าจะ
ขอถวายไฟฟ้า ขอต่อไฟฟ้าเข้าวัด คณะสงฆ์ก็ปรึกษาหารือกัน
ประชุมว่า จะรับ หรือ ไม่รับ พระฝ่ายอนุรักษ์นิยมเห็นว่า ไม่ควร
รับ หากไฟฟ้าเข้าวัดแล้ว จะเป็นทางไปสู่ความเสื่อม ข้อวัตรปฏิบัติ

จะหายไปหมด ต้องอยู่เหมือนกับพระสมัยหลวงปู่มัน ครูบาอาจารย์ สมัยก่อนไม่มีไฟฟ้า ไม่เห็นเป็นปัญหาอะไร ส่วนพระรุ่นใหม่มักเห็นว่า นั่งสมาธิแต่ละวันไม่ค่อยได้เรื่อง อากาศร้อนเหลือเกิน ยุ้งก็กัด เต็มไปหมด มีพัดลมก็น่าจะดี ไม่พุ่มเพื่อยจนเกินไป เรื่องนี้พระเรา พุดกันนาน สุดท้ายก็ลงมติที่ถือว่าเป็นทางสายกลาง คือไม่ปฏิเสธ ไฟฟ้าเสียทีเดียว แต่จะให้เข้าเฉพาะศาลา โรงครัว ไม่ให้เข้ากุฏิ พระสงฆ์ อย่างไรก็ตาม ตราบใดที่หมู่บ้านยังไม่มีไฟฟ้า เราก็จะไม่รับ ถ้าหมู่บ้านได้แล้ว ชาวบ้านได้แล้ว เราจึงค่อยรับ เพราะถ้าเรามีพัดลม แต่ชาวบ้านไม่มี เราจะรับบิณฑบาตตอนเช้าได้อย่างไร ในเมื่อชีวิตเราสะดวกกว่าเขา ยังจะไปขอรานจากเขาได้อีกหรือ

นี่เป็นหลักที่เราถือไว้ตั้งแต่สมัยนั้นว่า เราไม่ปฏิเสธ เทคโนโลยีหรืออะไรต่างๆ โดยสิ้นเชิง แต่ใช้ปัญญาพิจารณาโดยมี หลักการบางอย่าง เช่นว่าไม่ให้สบายกว่าโยม

พระต้องเป็นตัวอย่างในบางเรื่อง แต่ในบางเรื่องก็ไม่ต้อง เป็นตัวอย่าง เช่น เรื่องการพัฒนาสังคม การสร้างความยุติธรรมใน

สังคม เรื่องทางโลก เรื่องสังคมสงเคราะห์อะไรต่างๆ พระเราไม่ได้ทำงานเรื่องนี้โดยตรง แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า ไม่สมควรที่จะทำ เพียงแค่ว่าพระไม่สามารถเป็นตัวอย่างในเรื่องเหล่านี้ เพราะต้องรักษาความเป็นสมณะของท่านไว้ ท่านมีหน้าที่เป็นผู้ให้กำลังใจแก่ผู้ที่อยู่ในสนามรบ หรือผู้ที่กำลังต่อสู้เพื่อความยุติธรรม เพื่อความดีงามในสังคม

พระพุทธเจ้าไม่เคยสอนว่า หน้าที่ของชาวพุทธคือรักษาศีล และนั่งสมาธิให้จิตใจสงบ และเมื่อจิตใจสงบ ทุกสิ่งทุกอย่างมันจะดีไปเอง ไม่เคยสอนว่าหน้าที่ของชาวพุทธคือ ทำใจ มีอะไรที่ไม่ถูกต้อง มีอะไรที่ไม่สบายใจ ก็ให้ทำใจ พระพุทธองค์ไม่เคยสอนอย่างนั้น ท่านสอนหลักพระธรรมวินัย วินัยเป็นเรื่องการจัดสรรสิ่งแวดล้อมให้เอื้อที่สุดต่อความเจริญในธรรม

สำหรับปุถุชนทั่วไป ธรรมชาติของปุถุชนคือ ทำความชั่วง่ายกว่าทำความดี เพราะฉะนั้น เราต้องพยายามจัดสรรสิ่งแวดล้อมในสังคมให้ชวนทำความดีมากกว่าที่จะยั่วยุให้ทำความชั่ว

ยกตัวอย่างเรื่องสิ่งแวดล้อม หลายสิบปีก่อน สถิติอาชญากรรม โดยเฉพาะอาชญากรรมรุนแรง คือ ฆาตกรรมในอเมริกาเพิ่มขึ้นทุกปีๆ จนมาถึงจุดๆ หนึ่งเมื่อประมาณ ๓๐ ปีที่แล้วที่มันเริ่มลดลง และลดลงอย่างมากด้วย นักวิทยาศาสตร์พยายามหาสาเหตุว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ก็หาได้ยาก เพราะตัวแปรสำคัญๆ เช่น กฎหมายบ้านเมืองก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไรมากมาย

สุดท้ายมีทฤษฎีหรือมีการวิจัยที่น่าสนใจว่า ๒๐ ปีก่อนที่สถิติอาชญากรรมฆาตกรรมเริ่มลดน้อยลงรัฐบาลอเมริกาห้ามการใช้สารตะกั่วในสินค้าหลายชนิด เช่น สีทาบ้าน เป็นต้น เพราะมีหลักฐานพิสูจน์ว่าสารตะกั่วมีผลต่อสมองของเด็กเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมองด้านหน้า ซึ่งเป็นที่อยู่ของสิ่งที่เรียกว่า Executive Function ซึ่งเกี่ยวกับการคิด การใช้สติปัญญา และที่สำคัญคือ การควบคุมอารมณ์ หรือความยับยั้งชั่งใจ ปกติผู้ที่มีแนวโน้มชอบรุนแรงและมีส่วนในอาชญากรรมฆาตกรรมมาก ที่สุดคือ เด็กหนุ่มอายุ ๒๐ กว่าๆ เมื่อเลิกใช้สารตะกั่วแล้ว ๒๐ กว่าปี พบว่าเด็กที่

เกิดในช่วงนั้นเริ่มจะเกิดโดยไม่มีสารตะกั่วในสมอง ความยับยั้งชั่งใจมีมากขึ้น ความรุนแรงและฆาตกรรมในสังคมลดน้อยลง

นี่ก็เป็นตัวอย่างให้เราเห็นว่าการแก้ปัญหาทางศีลธรรม เน้นอนส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาในความสัมพันธ์ที่ไม่สัมพันธ์ในหมู่ชาวพุทธ อยู่ที่วัฒนธรรม อยู่ที่การปฏิบัติธรรม อยู่ที่จิตใจ และส่วนนั้นพระท่านช่วยให้แนวทาง แต่บางทีเช่นในกรณีมีสารเคมีในอากาศ สารเคมีในอาหารมากมาย ซึ่งมีผลต่อสมองและจิตใจของคน เราจะแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมอย่างเดียวไม่ได้ คิดจะแก้ด้วยการปฏิบัติธรรมกลายเป็นประมาทไป เพราะมองข้ามเหตุให้เกิดปัญหา โดยยืนยันว่าไม่เกี่ยวกับศาสนาพุทธ

ธรรมะต้องอยู่กับวินัยเสมอ ก่อนอาตมาออกบวชที่เมืองไทยก็ได้ศึกษาพุทธศาสนาทั้งฝ่ายมหายาน เช่น ทิเบต ไม่ถึงกับแตกฉานหรอก แต่ว่ามีความรู้พอประมาณ เหตุผลข้อหนึ่งที่ทำให้เลิกปฏิบัติ และออกบวชในพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท เพราะระวางที่ทางมหายานบางสำนัก หรือทิเบตบางนิกายมีคำสอนและ

ความเชื่อว่า ผู้บรรลุธรรมแล้วไม่ต้องรักษาศีลก็ได้ เพราะจิตใจของท่านบริสุทธิ์แล้วไม่ว่าท่านทำอะไร ย่อมไม่มีความคิดที่เป็นอกุศลอยู่ในใจ จะทำอะไรก็ทำได้ ไม่มีผิด อาตมาเคยอ่านพระสูตรมีพราหมณ์คนหนึ่ง ไม่ทราบว่าการกราบเรียนพระอรหันต์ต้องค้ำไดองค์หนึ่ง หรือพระพุทธรูปเจ้า ...ขอโทษจำไม่แม่น แต่ไม่เป็นไรสาระสำคัญก็คือ พราหมณ์ถามว่า วัดนี้มีพระอรหันต์บ้างไหม? ได้คำตอบว่ามี...มีเยอะ ...อนาคามี สกทาคามี โสดาบัน มีทั้งนั้น มีครบหมด พราหมณ์ก็ถามต่ออีกว่า แล้วพระที่ยึดว่าท่านเป็นพระอรหันต์แต่ไม่ใช่ มีบ้างไหม? ท่านก็ตอบว่า มีเหมือนกัน อาตมาสะดุ้งเหมือนกันว่า ขนาดอยู่ในวัดซึ่งมีพระพุทธรูปเจ้า หรือพระอรหันต์อยู่จำนวนมาก ก็ยังมีพระที่ยังไม่ถึงแต่คิดไปเองว่าถึงแสดงว่าท่านต้องเชื่อมั่นในตัวเองเหลือเกิน เมื่ออาตมาไปเจอฝ่ายทิเบตหรือมหายาน ก็อดคิดไม่ได้ว่า แล้วมันเป็นไปได้หรือไม่ที่อาจารย์ที่ถือว่าอยู่ เหนือบุญ-เหนือบาป ทำอะไรก็ได้ ไม่มีผิด ไม่มีผล ท่านจะหลงไม่ได้หรือแม้แต่ในสมัยพุทธกาล ขนาดว่าอยู่ในวัดเดียวกับพระสารีบุตรพระโมคคัลลา ก็ยังมีผู้หลงอยู่

ระหว่างที่อาตมาศึกษาคำสอนของฝ่ายเถรวาท ได้ดูวินัยของสงฆ์ ปรากฏว่าผู้ที่บวชแล้ว ๓๐ พรรษา ๔๐ พรรษา ๕๐ พรรษา ถึงแม้จะเป็นพระอรหันต์เรียบร้อยแล้ว ยังจะต้องรักษาวินัยทุกข้อเหมือนพระบวชใหม่ พระไม่มีกิเลส พระที่ยังมีกิเลสหนา ล้วนรักษาวินัยอันเดียวกัน เพราะอะไร ก็เพราะความเคารพในพระวินัย

อาตมาเคยสอนพระที่วัดป่านานาชาติว่า มรดกตกทอดที่ชัดเจนที่สุดของพระพุทธเจ้าคือ พระวินัย คือ วิถีชีวิตในทุกข์ แง่มุมถูกกำหนดโดยพุทธวจนะ ทำให้เรารู้สึกว่าวิถีชีวิตของสงฆ์ ชีวิตพรหมจรรย์มันประเสริฐจริงๆ เราทำอะไร เราหนึ่งอย่างไร พูดอย่างไร วางของอย่างไร ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นทำเพราะอะไร ทำเพราะพระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ และหลวงพ่อก็น่าทึ่งสอนพวกเราง่าย ๆ เช่น ท่านสอนว่าเรารักษาศีลศีลรักษาเรา คำนี้เป็นคำพูดที่ง่าย ๆ ฟังง่าย จำง่าย แต่ลึกซึ้งเรารักษาศีลศีลรักษาเรา

ญาติโยมมักจะชมว่า พระวัดป่าท่านเคร่ง เคร่งในพระวินัย มากๆ แต่พวกเราเองไม่รู้สึกรู้ว่าเคร่งเอาตมาขอเปรียบเทียบว่า พระเหมือนเด็ก คือเด็กเล็กๆ อยู่ชั้น ป.๒ ป.๓ เชื่อฟังพ่อแม่ เราจะชมเด็กคนนั้นว่าเป็นลูกที่เคร่งมากไหม ก็คงไม่นะ เพราะลูกก็ต้องเชื่อฟังพ่อแม่อยู่แล้ว ไม่เห็นจะเป็นเรื่องแปลก พระเราก็ถืออย่างนั้นเหมือนกัน ไม่ใช่เคร่งหรือก ฟ่อคือพระพุทธเจ้าสั่งอย่างไร เราก็พยายามทำตามนั้นไม่น่าจะเป็นเรื่องแปลก ถ้าการทำตามหน้าที่ กลายเป็นเรื่องแปลก สถาบันสงฆ์คงต้องอยู่ในสภาพที่น่าเป็นห่วง

สรุปว่าพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทให้ความสำคัญกับผู้ ศึกษาและปฏิบัติ เพราะถึงพระจะหลงตนเองบ้าง トラบใดที่ยังรักษาพระวินัย ก็ยอมไม่เกิดความเสียหายจนเกินแก้ ในหมู่สงฆ์ พระอยู่ได้ ทั้งผู้ที่บรรลุแล้ว และที่ไม่บรรลุ ทั้งผู้ที่เก่ง และไม่เก่ง เพราะมีศีลเสมอกัน มาตรฐานอันเดียวกันตายตัวแน่นอนไม่มียกเว้น

ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในชีวิตเห็นได้ไม่ง่าย สมมติว่ามีผู้ ที่เชื่อมั่นในตัวเองมาก เชื่อมั่นว่าสามารถเดินตรงได้โดยไม่ต้องดู

เข็มทิส ยืนยันได้ว่า สามารถเดินเป็นชั่วโมงๆ โดยไม่เขวจาก
เส้นตรง เมื่อเขารับการทำพิธีจน เขาก็เข้าไปในทะเลทราย มองซ้าย
มองขวาไม่มีภูเข่า ไม่มีเครื่องหมายอะไรเลย แล้วเดิน ๘ ชั่วโมง
ไปทางทิศเหนือ เดิน... เดินไปเรื่อยๆ เดินตรงไป เวลาผ่านไป
๘ ชั่วโมงก็หยุด กรรมการวัดดูว่าตรงไหม อัศจรรย์...อัศจรรย์มาก
เดินตรงมากเลย เพี้ยนจากเส้นตรงแค่ ๑ องศา เดิน ๘ ชั่วโมง ไม่มี
เข็มทิส เพี้ยนจากเส้นตรงไปทางตะวันออกแค่ ๑ องศาเท่านั้น
เรียกว่าเก่งมากๆ

วันที่ ๒ เขาเดินต่อ เขารักษาสถิติเอาไว้ได้อย่างดี ตรงมาก
เลย ๘ ชั่วโมงเพี้ยนไปแค่ ๑ องศาไปทางตะวันออก ที่นี่เดิน ๙๐ วัน
จะเพี้ยนไปถึงองศา ๙๐ องศาใช้ใหม่ แล้วถ้าเดิน ๑๘๐ วัน ทิศเหนือ
จะกลายเป็นทิศใต้โดยผู้เดินไม่รู้สีกตัวเลย ยังเชื่อมั่น ๑๐๐ เปอร์เซนต์
ว่าตนเองเดินตรง ใช้ใหม่ ก็ถือว่าเดินได้ตรงดีเพราะว่าเพี้ยนแค่
นิดเดียว แต่นิดเดียว...นิดเดียวนี้แหละอันตราย ทิศเหนือกลายเป็น
เป็นทิศใต้โดยเจ้าตัวไม่รู้สีกเลย ขอให้สังเกตในชีวิตของเรา ความ
ผิดพลาดที่เกิดขึ้น เอ... จะไปทางนี้ หรือไปทางนั้นดีนะน่าจะไป

ชายหรือจะไปหา ชีวิตเราเป็นอย่างนี้ไม่กี่ครั้ง ที่มันเพี้ยน ที่มันเสียทีละนิด...ทีละเล็ก...ทีละน้อยแค่นี้นิดเดียว แต่นิดเดียวๆ รวมกันแล้วมันผิดพลาดไปมากโดยไม่รู้สีกตัว เรามักจะประมาทจนเกิดปัญหาเพราะความเสื่อมนิดๆ น้อยคอยพอกพูน

วิธีปิดกันหรือวิธีป้องกันอันตรายเช่นนี้ จะทำได้อย่างไร

ข้อที่ ๑ คือศีลธรรม การหมั่นรักษาศีลทำให้เรามีหลักการตัดสินใจที่ตายตัวแน่นอน ไม่เปิดช่องให้การเข้าข้างตัวเองครอบงำใจ เพราะผิดหนึ่งเซนติเมตรกับผิดหนึ่งกิโลเมตรก็ผิดพอๆ กัน ศีลแต่ละข้อเป็นเครื่องสะท้อนเจตนา ช่วยให้เราที่กำลังทำอะไรอยู่

ข้อที่ ๒ คือการภาวนา ในข้อนี้อาจมีปัญหาเพราะการประเมินผลการปฏิบัติสูงเกินไป เมื่อด่วนสรุปว่าเรื่องนี้ได้แล้ว เรื่องนี้เรียบร้อยแล้ว ผ่านไปแล้ว ไม่ต้องเป็นกังวลอีกแล้วก็ประมาทแทนที่จะหมั่นพิจารณาทุกเรื่อง que คิดจะทำว่าทำอย่างนี้ถูกไหม หรือทำอย่างนี้ผิดไหม ก็ปล่อยไป ถือว่าไม่ต้องดูแล้ว

มันต้องถูกอยู่แล้ว ทำไมต้องถูก ถูกเพราะตัวเราถูกอยู่แล้ว คนถูกก็ต้องทำสิ่งที่ถูกอยู่เสมอ คนที่ไม่มีปัญหาในเรื่องนี้แล้ว ก็คงไม่มีปัญหาอะไรอีกต่อไป นี่หลงแล้ว และความเศร้าหมอง ก็ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นทีละเล็กทีละน้อยได้

หลวงพ่อบอกว่าท่านจึงสอนพวกเราเรื่องความไม่แน่นอน สอนว่ามันไม่แน่หรือทุกสิ่งทุกอย่างมันไม่แน่ สิ่งภายนอก ก็ไม่แน่ เปลี่ยนแปลงได้เสมอ ภายในชีวิตของเราก็เหมือนกัน มีแต่ของไม่แน่ไม่แน่นอน รูปก็ไม่แน่ เวทนา ความรู้สึกสุขทุกข์ เจ็บ ๆ ก็ไม่แน่ สัญญา ความจำได้หมายรู้ ก็ไม่แน่ สังขาร อารมณ์ทั้งฝ่ายกุศลอกุศล ทั้งกิเลสทั้งคุณธรรม ก็ไม่แน่ วิญญาณ การรับรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็ไม่แน่ เราต้องพิจารณาความไม่แน่นอนในชั้นห้าของเราทุกวัน ๆ

ท่านสอนว่า ชอบก็ไม่แน่ ไม่ชอบก็ไม่แน่ ครั้งหนึ่ง ท่านสอนว่า ถึงแม้ใครเชื่อว่าตนเองบรรลุเป็นโสดาบันแล้ว ให้ถือว่าไม่แน่ สกทาคามี...ไม่แน่ อนาคามี...ไม่แน่ อรหันต์...

ไม่แน่ ถึงจะมั่นใจว่าเป็นแล้วก็ให้สมมติว่า ...ไม่แน่...เพื่อความปลอดภัยเอาตมาประทับใจคำสอนนี้มาก ถ้าเราคำหนึ่งถึงคำนี้พิจารณาคำนี้เป็นประจำ จะปลอดภัย เรียกว่าไม่ประมาท พิจารณาความไม่แน่ จิตใจก็จะทรงอยู่ในความไม่ประมาทอย่างแน่นอน

ก่อนเอาตมาบวช ในยุคฮิปปี มีคำขวัญที่เราชอบมาก และยังชอบอยู่จนทุกวันนี้ เป็นคำปลุกกระตมของนักศึกษาผู้มีอุดมการณ์อยากสร้างโลกที่น่าอยู่กว่านี้ ขอกล่าวเป็นภาษาอังกฤษก่อนคือ **You're either part of the problem or part of the solution.** แปลว่า ทางเลือกของเราอยู่ระหว่างการเป็นส่วนหนึ่งของปัญหากับการเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหา การอยู่เฉยๆ ไม่ใช่ทางเลือก เพราะอยู่เฉยๆ ก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา ไม่ว่าจะเรื่องอะไรเกิดขึ้นในชีวิตเราก็ตาม ทุกเรื่องของเราและในการปฏิบัติธรรมของเราเช่นกัน เรามีทางเลือกกว่าเราจะเป็นส่วนของปัญหา หรือจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า คำสั่งสอนของพระองค์ถึงจะมีมากมายก่ายกอง ทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นก็ตาม สรุปรวมกันได้เหลือแค่ ๒ ข้อ คือทุกข์ กับ ความดับทุกข์เราไม่ได้ทุกข์เพราะดวงไม่ได้ทุกข์เพราะพระผู้เป็นเจ้าของตน ไม่ได้ทุกข์เพราะเจ้ากรรมนายเวร หากเราเป็นทุกข์เพราะสมุทัยสมุทัยคืออะไร เหตุให้เกิดทุกข์คือ ตัณหา ขอให้เราเข้าใจว่าตัณหาที่เป็นอาการของอวิชชา มีอวิชชาเมื่อใด ตัณหาเกิดเมื่อนั้น ในอริยสัจ ๔ พระองค์ใช้คำว่าตัณหา คือ ความอยากที่เกิดขึ้นเมื่อเราขาดปัญญา หรือมีอวิชชา แต่เมื่อมีอวิชชา ความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริงแล้ว ความอยากที่เกิดขึ้นไม่ใช่ตัณหา ความอยากนั้นเรียกว่าฉันทะ คือกุศลฉันทะ หรือธรรมฉันทะ

บางคนเข้าใจผิดว่าผู้ที่บรรลุมรรคผลนิพพานไม่มีความอยาก ความอยากดับไปหมดแล้ว แต่ในความเป็นจริง ความอยากที่ดับไปคือ ความอยากประเภทตัณหา ซึ่งเป็นผลหรือเป็นอาการของอวิชชา ส่วนความอยากที่เกิดจากวิชชาความรู้ั้นไม่หายไป

ไหนดับ เราเห็นพระอรหันต์ของเมืองไทย ท่านไม่ได้ยุ่งเหยิง
ท่านทำงานหนักกว่าพวกเราอย่างเปรียบเทียบกันไม่ได้

หลวงพ่อบุญมาท่านเคยเป็นไข้มาลาเรีย ไข้ขึ้นตัวสั่น พอถึง
เวลาประชุมสงฆ์ท่านต้องประชุม มีญาติโยมต่างจังหวัดมากราบ
ท่านก็ลุกขึ้นครองผ้าไปต้อนรับ ท่านถือหน้าที่เป็นใหญ่ ท่านมี
ความเมตตากรุณา ท่านต้องการสร้างประโยชน์ตน สร้างประโยชน์
ผู้อื่นให้ถึงพร้อม สิ่งที่มีผลลบลบบันดาลใจท่านไม่ใช่ค้นหา แต่เป็น
ฉันทะ

ฉะนั้น ในการปฏิบัติของเรา เมื่อเราเป็นทุกข์ต้องเตือน
สติตัวเองว่าไม่มีอะไรบังคับเราให้ต้องเป็นทุกข์ทางใจ ให้เราจำไว้
ให้แม่นยำจะทุกข์ใจเมื่อไหร่ เพราะมีตัณหาอยู่ในใจ ไม่มีตัณหา
ไม่มีวิชชา เป็นทุกข์ไม่ได้ ไม่ว่าจะอะไรเกิดขึ้นก็ตาม ไม่มีสิ่งใดใน
โลกนี้บังคับให้เราเป็นทุกข์ได้ ไม่มีบุคคลใดสามารถ ทำให้เราเป็น
ทุกข์ได้ การกระทำของคนอื่นเป็นปัจจัย แต่ไม่ใช่เหตุ การกระทำ
ของคนอื่น การพูดของคนอื่นเป็น **trigger** (เป็นไก่อป็น หรือตัวจุด

ชนวน) แต่ว่าไม่ใช่ต้นเหตุของทุกข์ ทุกข์เกิดเพราะตัณหา หรือใน
สำนวนที่หลวงพ่อบุญการใช้สอนพวกพระฝรั่งทุกข์เพราะคิดผิด เมื่อ
เกิดทุกข์ทางใจ ให้รู้ว่านี่เพราะตัณหานะ ถ้าไม่มีตัณหา ความรู้สึก
อย่างนี้ไม่มี

สิ่งที่เกิดขึ้นนอกตัวเรา การกระทำของคนอื่นหรือ
เหตุการณ์ต่างๆ เราจะเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างไร เมื่อไหร่ ก็ให้วางไว้
ก่อนแล้วมาดูที่จิตใจเรา ส่วนการแก้ด้านนอกเราก็ไม่ได้ละเลย ถึง
เวลาอันสมควรแล้วก็ค่อยจัดการ แต่ในขณะปัจจุบันนี้ เราต้อง
ถามตนเองว่า เราจะต่อเติมความทุกข์ หรือจะดับเหตุให้เกิดทุกข์
อย่างไรจะดีกว่ากัน เราจะเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา หรือส่วนหนึ่ง
ของการแก้ปัญหา ตอนนี้จะไปทางทุกข์ หรือไปทางดับทุกข์
ทุกสิ่งทุกอย่างชวนให้หลง โลกนี้มีสิ่งที่ชวนให้เราไปในทาง
ที่ตีหน้อยมากที่สุดที่ชวนให้โลกมีเยอะ ชวนให้โกรธก็เยอะ ชวนให้
หลงก็เยอะทีเดียว แต่ก็แค่การเชื่อเชิญ เราไม่จำเป็นต้อง
รับคำเชิญ เขาเชิญให้เราโลก...เราก็ไม่ต้องรับเชิญ เขาเชิญให้

เราโกรธ...ก็ไม่ต้องรับเชิญได้ เขาเชิญเราหลง...เราก็ไม่ต้องรับคำเชิญ

ที่นี้การที่เราจะหาความสงบ หรือหาความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยด้วยการควบคุม บังคับสิ่งแวดล้อมควบคุมบุคคล รอบข้างทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็นไปในทางที่เราต้องการ คงเป็นไปได้ไม่ได้ และเราจะเครียดมากด้วย เราไม่สามารถจะรับประกันว่า เราจะไม่ต้องพลัดพรากจากบุคคลที่เรารัก หรือสิ่งที่เรารัก ตรงกันข้ามพระพุทธเจ้าทรงย้ำอยู่เสมอว่า เราต้องมีความพลัดพรากจากของรัก ของเจริญใจทั้งหลายทั้งปวง ทำนุให้เราสวด ทำนุให้เราพิจารณาทุกวัน ทุกเวลาเมื่อเราฝึกให้คุ้นเคยกับบรรดาชาติของความพลัดพรากในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ จิตใจเราก็จะมีกำลัง เจอความพลัดพรากในเรื่องใหญ่ เรื่องสำคัญในชีวิต ไม่ใช่ว่าจะไม่ทุกข์ คงจะเป็นทุกข์บ้าง แต่เป็นทุกข์ที่ระงับได้หรือปล่อยได้ ไม่ใช่ทุกข์ที่ประกอบด้วย มิฉฉาภิภูจฺจึ แต่มีสัมมาภิภูจฺจึ ความเห็นชอบโดยสัตยชาติญาณ

ของปุถุชนมันก็ต้องมีอยู่บ้าง แต่มันเหมือนกับแผลที่
สะอาด แม้แผลจะสะอาด มันก็ยังเป็นแผลอยู่ ซึ่งต้องใช้เวลา
กว่าแผลจะหาย แต่ก็ยังดีกว่าแผลที่ยังมีสิ่งสกปรกอยู่ข้างใน
ซึ่งอาจจะอักเสบต่อไป

การที่เราจะดำเนินชีวิตของเราอย่างไม่ให้มีแผลเลย มันเป็น
ไปได้ยากมาก แต่สิ่งที่เราทำได้คือ ศึกษาวิธีที่จะรักษาความ
สะอาดของแผลให้มันหายเร็ว ให้หายเป็นปรกติ หมายถึงว่าเรา
ต้องเห็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในแต่ละวันๆ ซึ่งวันหนึ่งๆ นี้
เราก็ผิดพลาดจากอะไรต่ออะไรมากมาย ความดับไปหายไปของ
อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดต่างๆ มันมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าเราได้กำหนด
ความผิดพลาดว่าเป็นเรื่องธรรมดา เราเจอความผิดพลาดอันใด
ในรูปแบบไหน เราก็พร้อมที่จะไม่เป็นทุกข์พร้อมที่จะรู้เท่าทัน
และปล่อยวาง ให้เรารู้อารมณ์ว่าสักแต่ว่าอารมณ์ ความศรัทธา
เลื่อมใสในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นก็ เป็น
อารมณ์อยู่ในจิตใจเรา เป็นอารมณ์ที่ไม่แน่มั่นนอน ผู้ที่เราเคารพ

นับถือก็มีความไม่แน่ไม่นอน หากจิตใจเราต้องการความแน่นอน
เราก็ต้องเป็นทุกข์ ไข้ใหม่

กลับมาพูดถึงเรื่องศาสนาทั้งหลาย เมื่อ ๒๐ กว่าปีที่แล้ว
ทุกคนตื่นตื่นเรื่องโลกาภิวัตน์ เห็นว่าความแบ่งแยกต่างๆ จะ
ค่อยๆ ลดน้อยลง ด้วยพลังของโลกาภิวัตน์ เราจะรวมเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกัน นี่เป็นพวกที่มองโลกในแง่ดีมาก ผลออกมากลับ
ตรงกันข้าม ความยึดมั่นถือมั่นในศาสนาที่แตกต่างแบบงมงาย
ความยึดมั่นถือมั่นในเชื้อชาติกลับเพิ่มมากขึ้น เพราะอะไร เพราะ
ในยุคโลกาภิวัตน์ โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเปลี่ยนแปลง
ในลักษณะที่คนรู้สึกว่าจะไม่มีอำนาจที่จะต่อต้านได้ ไม่มีอะไรที่จะ
ยึดเหนี่ยวได้ คนจึงต้องการอะไรสักอย่างที่จะทำให้สบายใจว่า
ชีวิตยังมั่นคงอยู่ ซึ่งก็มักจะเอาศรัทธาในศาสนา หรือความเชื่อใน
บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหลัก ไม่ว่าโลกจะวุ่นวาย จะน่ากลัว หรือจะ
เปลี่ยนแปลงอย่างไร อย่างน้อยเราก็มีสิ่งนี้ยึดเหนี่ยวได้แน่นอน
อันนี้คือความต้องการของมนุษย์โดยสัญชาตญาณ

แต่พุทธศาสนาสอนว่า เราไม่ต้องกลัวความเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นสิ่งคุกคามเพราะแม้แต่ชีวิตเราเองก็คือกระแสความเปลี่ยนแปลง ความกลัวความเปลี่ยนแปลงเกิดจากความหลงยึดมั่นถือมั่นในอัตตาตัวตน เพราะเชื่อว่ามีตัวเรา ... ตัวเราตัวเล็ก ๆ ... อยู่ในโลกที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลง ปรวนแปรต่าง ๆ นานา ก็ลังเล ไม่รู้จะเชื่ออะไร ไม่รู้จะเชื่อใคร คิดแบบนี้ก็ทุกข์แน่ แต่พอเรามองตัวเราที่กลัว ตัวเราที่ต้องการ ตัวเราที่ระวาง ตัวเราที่หวัง... เราหาไม่เจอ เจอแต่อาการของรูป ของเวทนา ของสัญญา ของสังขาร ของวิญญาณ ไหลไป ไหลไป ไหลไป ไหลไป แม้แต่ผู้รู้ก็เป็นส่วนหนึ่งของกระแส นั้น ฉะนั้น แทนที่จะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ตายตัวแน่นอน ก็เห็นว่าเราอยู่ในโลกที่ไม่ตายตัว เราเห็นกระแสความเปลี่ยนแปลงนอกตัว และเห็นกระแสความเปลี่ยนแปลงภายในตัว เป็นอันเดียวกันเป็นน้ำกับน้ำ ไม่ใช่หินกับน้ำ

เรื่องความศรัทธาในครูบาอาจารย์นั้น อาตมายังเคยพูดว่า สมัยก่อนโน้นเวลาพระเทศน์ ต้องเอาตาลปัตรมาปิดหน้า โยมไม่ ต้องเห็นหน้าของผู้แสดงธรรม ไม่ต้องถ่ายรูปถ่ายวีดีโอ แม้แต่ชื่อ

ก็ไม่ต้องรู้ คือท่านต้องการให้ศรัทธาในหลักธรรม พระเราก็เป็นแค่
ตัวแทนบริษัทที่เท่านั้นเอง ไม่มีอะไรพิเศษเราเป็นเหมือนภาชนะ
โอกาสที่ภาชนะจะแตกไปก็มี เศร้าหมองไปก็มี จะเป็นอะไรไป มัน
ก็เป็นแค่ภาชนะ แต่สิ่งที่อยู่ในภาชนะนั้น คือ หลักธรรมก็ไม่หายไปไหน เราศรัทธาใครก็ตาม จริงๆ แล้วถามว่าเราศรัทธาอะไร
ในตัวท่าน บางคนศรัทธาในความเมตตาของท่าน บางคนศรัทธา
ความอดทน บางคนศรัทธาในปัญญาของท่าน แต่มันไม่ใช่ของท่าน
หรอก ท่านไม่ใช่เจ้าของคุณสมบัตินั้นๆ ท่านเป็นภาชนะที่ทำให้
เราได้เห็นว่าเป็นคุณธรรมที่งดงามเหลือเกินความ
อดทนนั้นงดงามเหลือเกิน ท่านใช้ปัญญา ซึ่งเป็นคุณธรรมที่งาม
เหลือเกิน ข้าพเจ้าจะต้องพัฒนาให้สิ่งเหล่านี้ปรากฏในจิตใจของ
ข้าพเจ้าบ้าง มันไม่ใช่ว่าตัวท่านเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ ตัวท่าน
เป็นแค่สื่อ หรือภาชนะที่เราจะเห็นความงามของคุณธรรมต่างๆ
ผู้เป็นภาชนะจะอยู่หรือไม่อยู่ จะไปที่ไหน จะเป็นอย่างไร ความ
งามของคุณธรรมที่เราเคยเห็นในตัวท่านไม่ได้หายไปไหน หากยัง
เหมือนเดิม

เอาตมาพูดเรื่องนี้บ่อยๆ เหมือนกัน บางทีญาติโยมเห็น พระบางองค์มีพฤติกรรมที่แตกต่าง มีความเป็นอยู่ที่ออกจะ หรุหร่าฟุ่มเฟือย ญาติโยมบางคนบ่นว่า เห็นพระแบบนี้หมดศรัทธา ไม่เอาแล้วพุทธศาสนา ยุคนี้อุคเสื่อม คนเหล่านี้เข้าใจและรู้สึก เหมือนพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับตัวบุคคล นักบวชไม่ดีหมายความว่า ศาสนาไม่ดี มันก็เหมือนกันว่า มีญาติคนหนึ่งทำความผิด แล้วเราก็บอกว่า ตระกูลนี้เราไม่เอาด้วยแล้ว ครอบครัวนี้ไม่ไหวแล้ว ... ทำไมละ ... อ้าว... ก็ลูกพี่ลูกน้องคนนั้นไปทำผิดเสียหาย.... แต่ใครจะเป็น อย่างไรก็ตาม ตระกูลของเรากียังเป็นตระกูลของเราอยู่ดี มิใช่หรือ คนที่ทำผิดเขาก็ไม่ใช่เจ้าของตระกูลคนเดียว หรือว่าถ้า มีนักการเมือง หรือ ส.ส. ทุจริต ซึ่งอาจจะมีได้นะ นั่นก็ไม่ใช่การ พิสูจน์หรือชวนให้เราเสื่อมศรัทธาในระบบประชาธิปไตย การกระทำที่ไม่เหมาะสมของ ส.ส. กับความเชื่อในระบบประชาธิปไตย เป็นคนละเรื่อง การกระทำของพระสงฆ์ทุกรูป กับ หลักพระธรรมก็ เหมือนกันใครจะเข้า ใครจะออก ธรรมะก็ธรรมะเหมือนเดิม ไม่มี ขึ้นไม่มีลง เป็นนอกกาลิโก

ผู้ที่สงสัยมากคือ ผู้ที่ยังเข้าไม่ถึง ยังไม่เห็นความงาม
ของธรรม หลักทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว นี่ชัดเจนแน่นอน และไม่ขึ้น
อยู่กับตัวบุคคลผู้สอน พระเราเป็นผู้เปิดเผย เป็นผู้ที่ให้กำลังใจ
เราก็กทำหน้าที่ของเราที่แค่นั้น แม้แต่ในสมัยพุทธกาล พระนำ
ของพระพุทธเจ้า พระนางมหาปชาบดีโคตมีนำผ้าไตรไปถวาย
พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสว่า ถวายสงฆ์ดีกว่า จะได้บุญมากกว่า
นี่เป็นเหตุที่ทำให้ทุกวันนี้เราถือว่า สังฆทาน เป็นทานสูงสุด
เป็นหลักมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล เราถือว่าสงฆ์เป็นใหญ่ ไม่ใช่
พระสงฆ์องค์ใดองค์หนึ่ง

อาตมาเคยคิดยินดีในการลาสิกขาของพระสงฆ์แค่ครั้ง
เดียว รู้สึกจะครั้งเดียว คือ หลังจากอาตมาอายุ ๑๗ ปีแล้ว อาตมา
ออกจากบ้านไปหาประสบการณ์ชีวิต เดินทางคนเดียวจากอังกฤษ
ไปอินเดีย อยู่ในอินเดีย ๑ ปี และใช้เวลาทั้งหมด ๒ ปีก่อนจะกลับบ้าน
กำลังจะต้องเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยแต่เปลี่ยนใจต้องการจะ
ศึกษาปฏิบัติธรรมอย่างเดียว แต่ยังไม่เห็นแนวทาง ตอนนั้น
ได้ยินกิตติศัพท์ของอาจารย์วิปัสสนาชื่อ *คริสโตเฟอร์* ไปเข้าบ้าน

หลังใหญ่ทางใต้เกาะอังกฤษ มีลูกศิษย์ลูกหาหลายคนอยู่ในบ้าน
หลังเดียวกัน ตอนเช้าตอนเย็นก็นั่งสมาธิกัน ตอนกลางวันก็ต้อง
ประกอบสัมมาอาชีวะ ส่วนมากก็ทำงานสังคมสงเคราะห์ ทำงาน
ในบ้านพักคนชรา เป็นต้น และจะมีการปฏิบัติธรรมเป็นระยะๆ
อาตมาได้เข้าปฏิบัติธรรมเป็นครั้งแรกกับอาจารย์คริสโตเฟอร์
ตอนกลางคืนคริสโตเฟอร์บรรยายธรรมก็บรรยายถึงชีวิต
พรหมจรรย์สมัยที่บวชเป็นพระในเมืองไทยเคยอยู่กับอาจารย์
พุทธทาส ที่สวนโมกข์บ้าง ไปอยู่เกาะพะงันบ้าง เล่าถึงวิถีชีวิต
ของพระปฏิบัติในเมืองไทย ทำให้อาตมาได้ทราบว่า ชาวตะวันตก
สามารถบวชเป็นพระในเมืองไทยได้ ฟังวิถีชีวิตที่บรรยายแล้ว
เห็นว่าเป็นสิ่งที่เราแสวงหาตลอด ๒ ปีที่ผ่านมา ใช่เลย เป็นสิ่งที่
เราต้องการมานานแล้วฟังแล้วก็เห็นว่าเราไม่ต้องการเพียงแค่จะ
เข้าปฏิบัติธรรมแต่ต้องการวิถีชีวิตแบบนี้ต้องการจะมอบกาย
ถวายชีวิตกับการศึกษาและปฏิบัติธรรมอาตมาจึงตัดสินใจ
ออกบวชในเมืองไทย หลังจากเข้าอบรมปฏิบัติธรรมกับอาจารย์
คนนี้ ซึ่งเคยเป็นพระในเมืองไทย แล้วเมื่อลาสิกขาแล้วก็กลับไป
สอนธรรมะในรูปแบบของฆราวาส

เรื่องนี้สอนว่าอะไร? ก็สอนเรื่องความไม่แน่ไม่นอนนั่นเอง ไม่มีใครทราบอนาคตได้ อาจจะเป็นว่า...ต่อไปพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท จะเจริญในญี่ปุ่นเพราะอาจารย์คนหนึ่ง ผู้เคยบวชเป็นพระในเมืองไทยตั้ง ๓๐ กว่าปี ต่อไปอาจจะมีชาวญี่ปุ่นหลายท่านคิดออกบวชในเมืองไทย เพราะระหว่างการเข้าปฏิบัติธรรมกับอาจารย์คนนี้ ได้ฟังท่านเล่าถึงสมัยเป็นพระในเมืองไทยก็ได้ชะ มันไม่แน่ไม่นอน

เรื่องของโลกนี้มันเป็นกระแสความเปลี่ยนแปลง ความไม่แน่ไม่นอนจึงละเอียดลึกซึ้ง หลายสิ่งหลายอย่างแม้แต่ในชีวิตของเราแต่ละคน ตอนนี้อาจจะผิดหวังเหลือเกิน ผิดหวังจริงๆ แต่ภายหลังกลับสมหวัง เอ... ทำไมจึงสมหวังในเรื่องนี้ได้ อ้าว... ก็เพราะเคยผิดหวังในเรื่องนั้นมาก่อน ฉะนั้น แม้ในทางโลกเกิดรักใคร่สักคนหนึ่ง แต่ผิดหวัง ออกหัก ทุกข์มาก ต่อไปเจออีกคนหนึ่ง แต่งงานกันแล้วมีความสุข ที่สมหวังกับคนใหม่นี้ก็เพราะออกหักจากคนนั้น มิใช่หรือ ต้องขอบคุณคนเก่ามากที่เขาทำให้เราผิดหวังไม่อย่างนั้นก็ไม่ได้เจอคนนี้ เรื่องพรรณนี้มันเป็นธรรมดาของชีวิตในทุกๆ ด้าน ทุกๆ ระดับ สมหวังเพราะผิดหวัง ผิดหวังเพราะสมหวัง

การลาสิกขาของอาจารย์คเวสโกให้บทเรียนเรื่องความไม่แน่นอนทุกอย่างไม่แน่นอนนอน เราจึงต้องไม่ประมาท ขอให้เรารักษาจิตเราไว้ในอารมณ์กุศลด้วยการระลึกอยู่ในคุณงามความดีที่ท่านเคยทำไว้ขณะเดียวกันพระสงฆ์เราก็มีโอกาสนทบทวนบทเรียน บางสิ่งบางอย่างอาจจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างเช่นความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย การสื่อสารกันที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย นี้ไม่ได้กล่าวถึงกรณีของอาจารย์ท่านใดท่านหนึ่งโดยเฉพาะ สิ่งที่สำคัญที่สุดไม่ว่าจะในครอบครัว ในโรงเรียน ในสถาบัน ในทุกๆ แห่ง คือเราต้องพยายามพัฒนาการสื่อสาร ต้องรู้จักให้ข้อคิด ให้เสียงสะท้อน ด้วยความเคารพ ด้วยปัญญา ถูกกาลเทศะ ดักเตือนซึ่งกันและกัน ในพระวินัย พระพุทธองค์บัญญัติไว้เลยว่า เป็นหน้าที่ข้อหนึ่งของลูกศิษย์ต่อพระอุปัชฌาจารย์ ผู้น้อยต้องเป็นผู้ให้ข้อคิดแก่ผู้ใหญ่ ถ้าผู้ใหญ่กำลังเผชิญกับสิ่งที่ล่อแหลมต่ออันตรายหรือหากมีข้อมูลบางสิ่งบางอย่างที่ท่านควรจะทราบ ก็ต้องบอก พอพูดเรื่องนี้ขึ้นมา บางคนจะบอกว่า นี่คิดแบบฝรั่ง

ชาวตะวันตกเขาจะคิดอย่างนั้น มีอะไรก็จะพูดออกมา...แต่ไม่ใช่ละ นี่มันเป็นหลักพระวินัยในพระไตรปิฎก

ในพระวินัยมีหลักสำคัญเรียกว่าการปวารณาตัว ในกรณีนี้ปวารณาไม่ใช่ปวารณาแบบโยมใช้ทั่วไปคือการบอกพระเป็นทางการว่าถ้าจำเป็นอะไรนิมนต์ขอความช่วยเหลือจากตนได้ แต่การปวารณาตัวของพระคือ “ข้าพเจ้ายอมรับว่าอาจจะยังมีจุดบอดอยู่บ้าง อาจจะมีบางสิ่งบางอย่างที่มากกว่าเรา พรรษาเสมอกับเรา พรรชาน้อยกว่าเรากรุณา ถ้าพบเห็นอะไรที่ไม่สบายใจ ช่วยบอกด้วย” บางสิ่งบางอย่างผู้ให้ข้อคิดอาจจะเข้าใจผิดหรือจับประเด็นไม่ถูกก็ได้ ผู้ปวารณาต้องอดทน รับฟังโดยดี ให้ทุกคนเห็นว่าการปวารณาตัวจริงใจ ไม่ใช่ว่าปากพูด “มีอะไรก็บอกนะ” แต่กิริยาท่าทางทำให้ผู้อยู่รอบข้างรู้สึกตรงกันข้าม ทำให้ไม่มีใครกล้าเตือน

ลองถามตัวเองว่าเรามีเพื่อนที่กล้าพูดในสิ่งที่เราไม่อยากฟังบ้างไหม ถ้าไม่มีก็เป็นข้อบกพร่องในการปฏิบัติ เราต้องหา

กัลยาณมิตรที่ดี กัลยาณมิตรหรือเพื่อนที่ดี คือ เพื่อนที่กล้าพูดในสิ่งที่ควรพูดทั้งๆ ที่เพื่อนไม่ยอมฟัง การพูดไม่ใช่ลักษณะสั่งสอน ไม่ใช่ตักเตือนว่ากล่าว แต่เป็นการฝากข้อมูลเพื่อพิจารณาด้วยความเคารพ ด้วยความสำนึกในกาละและเทศะที่สมควรที่เหมาะสม

พวกเราทุกคนผิดพลาดได้อยู่เสมอ ถึงจะผิดพลาดเล็กน้อย ผิดพลาดน้อย หากเราไม่ระวัง ไม่ยินดียรับฟังเสียงสะท้อนจากคนอื่น เป็นไปได้เหมือนกันว่าจะกลายเป็นคนที่เชื่อว่าเขาเดินตรง ผิดนิดเดียว แต่ว่านิดเดียว ทีละนิดเดียว กลายเป็นมาก ชาวกลายเป็นดำ ดำกลายเป็นขาวได้

ทำอย่างไรจึงจะได้สร้างวัฒนธรรมครอบครัว วัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมสถาบันต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพการสื่อสาร หลายองค์กรมีปัญหว่า ผู้มีอำนาจไม่ทราบปัญหาในองค์กร เพราะผู้น้อยไม่กล้าบอกให้ทราบ การตัดสินใจของผู้นำจึงไม่ค่อยจะถูกประเด็น ปัญหาทำเริบเสิบสานโดยใช่เหตุ เพียงแค่ว่ามี การขาดการสื่อสารภายในองค์กร เป็นปัญหาทั่วไป การสื่อสาร

คือวิชาการที่เราค่อนข้างประมาทการรู้จักพูด เวลาไหนควรพูด เวลาไหนควรคล้อยตาม เวลาไหนควรคัดค้าน เวลาไหนควรเงี่ยบ นี่เป็นเรื่องของสติในชีวิตประจำวัน ต้องฝึกจึงจะเป็น

อย่างไรก็ตาม ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นของ ไม่มีกาล ไม่มีเวลา มันจริงอยู่เสมอ ทันสมัยอยู่เสมอ ใครศึกษา ใครปฏิบัติถูกต้องตามหลักที่พระองค์ทรงฝากไว้ย่อมได้ผล ขอให้ เราเดินไปเรื่อยๆ เดินตามมรรค ถ้าเดินไม่ไหวก็คลานไป แต่ขอ อย่าลงจากเส้นทางเท่านั้นเอง บางคนอาจมีความเห็นว่า “พระ ท่านปฏิบัติมามากขนาดนี้แล้วยังลาสิกขาได้ แล้วพวกเราจะหวังอะไรได้” คิดแบบนี้เรียกว่าคิดแบบ *อโยนิโสมนสิการ* คิดในทางที่เพิ่มทุกข์อยู่ในใจทำให้ไม่มีกำลังใจ ถ้าจะคิดให้ถูกต้องคิดอย่างไรเราก็ต้องคิดว่า “ขนาดอยู่ในผ้าเหลืองตั้ง ๓๐-๔๐ ปี ปฏิบัติได้ถึงขนาดนี้แล้วยังลาสิกขาได้เลยเราต้องเร่ง ความเพียร ต้องตั้งอกตั้งใจมากกว่านี้ เพราะถ้าขนาดนี้ยัง พลาดได้ ตัวเราไม่ปลอดภัยแน่ ประมาทไม่ได้ ชี้เกียดไม่ได้ ต้องเร่งความเพียร”

เห็นไหม เรื่องเดียวกันแต่มองไม่เหมือนกัน คิดอย่างไร
มองอย่างไรจึงจะได้กำไร คิดอย่างไรมองอย่างไรจึงจะไม่
เป็นทุกข์ มองอย่างไรจิตใจของเราจะเป็นบุญเป็นกุศล นี่เป็น
สิ่งที่ทำลายพวกเราทุกคน

วันนี้เอาตมาได้แสดงธรรมพอสมควรแก่เวลา ขอยุติ
เพียงเท่านี้

ชยसारิ ภิกษุ

นามเดิม	ฌอน ชิเวอร์ตัน (Shaun Chiverton)
พ.ศ. ๒๕๐๑	เกิดที่ประเทศอังกฤษ
พ.ศ. ๒๕๒๑	ได้พบกับพระอาจารย์สุเมโธ (พระราชสุเมธาจารย์ วัดอมราวดี ประเทศอังกฤษ) ที่วิหารแฮมสเต็ด ประเทศอังกฤษ ถือเพศเป็นอนาคาริก (ปะขาว) อยู่กับพระอาจารย์สุเมโธ ๑ พรรษา แล้วเดินทางมายังประเทศไทย
พ.ศ. ๒๕๒๒	บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๒๓	อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่วัดหนองป่าพง โดยมี พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อชา สุภัทโท) เป็นพระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔	รักษาการเจ้าอาวาส วัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน	พำนัก ณ สถานพำนักสงฆ์ จังหวัดนครราชสีมา

มูลนิธิปัญญาประทีป

ความเป็นมา

มูลนิธิปัญญาประทีป จัดตั้งโดยคณะผู้บริหารโรงเรียนทอสี ด้วยความร่วมมือจากคณะครู ผู้ปกครองและญาติโยมซึ่งเป็นลูกศิษย์พระอาจารย์ชยสาโร กระทรวงมหาดไทย อนุญาตให้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลอย่างเป็นทางการ เลขที่ทะเบียน กท. ๑๔๐๕ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๑

วัตถุประสงค์

- ๑) สนับสนุนการพัฒนาสถาบันการศึกษาวิถีพุทธที่มีระบบไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา เป็นหลัก
- ๒) เผยแผ่หลักธรรมคำสอนผ่านการจัดการฝึกอบรม และปฏิบัติธรรม และการเผยแผ่สื่อธรรมะรูปแบบต่างๆ โดยแจกเป็นธรรมทาน
- ๓) เพิ่มพูนความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน และส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๔) ร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อดำเนินกิจการที่เป็นสาธารณประโยชน์

คณะที่ปรึกษา

พระอาจารย์ชยสาโรเป็นองค์ประธานที่ปรึกษา โดยมีคณะที่ปรึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ อาทิ ด้านนิเวศวิทยา พลังงานทดแทน สิ่งแวดล้อม เกษตรอินทรีย์ เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์สุขภาพ การเงิน กฎหมาย การสื่อสาร การละคร ดนตรี วัฒนธรรม ศิลปกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

คณะกรรมการบริหาร

มูลนิธิฯ ได้รับเกียรติจากรองศาสตราจารย์นายแพทย์ปริดา ทักสินประดิษฐ์ เป็นประธานคณะกรรมการบริหาร และมีคุณบุบผาสวัสดิ์ รัชชตาตะนันท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนทอสีเป็นเลขาธิการฯ

การดำเนินการ

- มูลนิธิฯ เป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมปัญญาประทีป ในรูปแบบโรงเรียนป่อเพาะชีวิต เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้านการศึกษาวิถีพุทธ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ ข้างต้น โรงเรียนนี้ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองน้อย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- มูลนิธิฯ ร่วมมือกับโรงเรียนทอสี ในการผลิตและเผยแพร่สื่อธรรมะ แจกเป็นธรรมทาน โดยในส่วนของโรงเรียนทอสีฯ ได้ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๕

ชยสารโ ภิกขุ

เรื่องเรื่อง เรื่องโรย